

Göç Öyküleri

Derleyen ve Çeviren

CELAL SOYDAN

HECE

öykü

Prof. Dr. Celal Soydan: 1964 yılında Gümüşhane’de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini bu şehirde tamamladıktan sonra 1984-88 döneminde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Urdu Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda lisans eğitimi gördü.1988-91 Punjab Üniversitesi-Lahor, Pakistan’da *Urdu Dili Diploma ve İleri Düzey Diploma* eğitimini tamamladı. 1991-93 yılları arasında aynı üniversitede Urdu Dili ve Edebiyatı yüksek lisans eğitimini *Turki men Mutala’-ye İkbal* (Türkiye’de İkbal Çalışmaları) konulu tez çalışmasıyla tamamladı. 1994 yılında A.Ü. DTCF, Urdu Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’na Araştırma Görevlisi olarak atandı. *Urduca Manzum ve Mensur Eserleri Işığında Muhammed İkbal* konulu doktora çalışmasını 1999 yılında tamamladı. 2002’de Yardımcı Doçent, 2005’de Doçent, 2010 yılında Profesör oldu. Yurtiçi ve yurtdışında yayımlanmış makalelerin yanı sıra çeşitli yayınevleri tarafından yayımlanmış kitap çalışmaları vardır:

Urdu Dilinin Türk Asıllı Efsane Şairi Mirza Esedullah Han GALİB, Hece Yayınları, Ank., 2018

İkbal’e Dair, Hece Yayınları, Ank., 2016

Makaleler-İkbal, (Muhammed İkbal) Hece Yayınları, Ank., 2015-2017

İslam’da Dini Düşüncenin Yeniden Yapılandırılması (Muhammed İkbal) Hece Yayınları, Ank. 2013

Hareket Zili (Muhammed İkbal), Hece Yayınları, Ank., 2013

Cebrail Kanadı (Muhammed İkbal), Hece Yayınları, Ank., 2013

Musa Vuruşu (Muhammed İkbal), Hece Yayınları, Ank., 2013

Hicaz Armağanı (Muhammed İkbal), Hece Yayınları, Ank., 2013

Urdu-Türkçe/Türkçe-Urdu Sözlük, (Prof. Dr. A.B. Aşraf/C. Soydan) Türk Dil Kurumu, 2012

Nutuk (Urdu) (Prof. Dr. A.B. Aşraf/C. Soydan), Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, 2011

Çağdaş Urdu Edebiyatı Seçkisi, Elips Kitap, Ank., 2010

Alamut Cenneti, (Roman, Abdul Halim Şerar), Kyrhos Yayınları, Ank. 2009

Urdu-Türkçe Sözlük, Muktadara Kaomi Zuban, Pakistan 2009

Galib Divanı, İş Bankası Kültür Yayınları, İst., 2008

Ganj Yunağının Öyküsü, İmge Yayınevi, Ank., 2007

Ölümüne İlişkin Bir Yazı, İmge Yayınevi, Ank., 2005

Pakistan-Hindistan Öyküleri, İletişim Yayınları, İst., 2001

Aşk ve Tutku; On Uzun Manzume (Muhammed İkbal), Akçağ Yay., Ank., 2000

GÖÇ ÖYKÜLERİ

Derleyen ve Çeviren:
Celal Soydan

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 523

Öykü

©Hece Yayınları

Son Okuma

Hatice Bildirici

Birinci Basım

Aralık 2018

Kapak Tasarımı

www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık

www.hece.com.tr

ISBN: 978-605-7547-12-5

Baskı

www.dumat.com.tr

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara Yazışma: P.K. 79

Yenişehir/Ankara T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14

e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

İÇİNDEKİLER

Hindistan Trajedisi /	7
Amritsar: Bağımsızlıktan Önce <i>Krişen Çandar</i> /	11
Amritsar: Bağımsızlıktan Sonra <i>Krişen Çandar</i> /	19
Peşaver Ekspresi <i>Krişen Çandar</i> /	35
Ey Allah'ım: Doğuluların Rabbi <i>Kudretullah Şahab</i> /	49
Ey Allah'ım: Batılıların Rabbi <i>Kudretullah Şahab</i> /	61
Ey Allah'ım: Âlemlerin Rabbi <i>Kudretullah Şahab</i> /	79
Kökler <i>İsmet Çağatay</i> /	93
Permişir Singh <i>Abmet Nedim Kasmı</i> /	107
Lacuvanti <i>Racander Singh Beydi</i> /	131
Uzak Dur Bu Köle Tacirlerinden <i>Ramanand Sagir</i> /	147
Diri Diri Mezara <i>Sacid Reşid</i> /	159
Meşale Dumanı <i>Selam Bin Rizak</i> /	175
Plato <i>Upenderanath Eşk</i> /	185
Beni Götür Sevgilim, Al Götür <i>Hadica Mastur</i> /	205
Namütenahi Paranoya <i>Nur ul Huda Şah</i> /	213
Minnettar Gözler <i>Hayatullah Ansari</i> /	223
Açıver <i>Saadat Hasan Manto</i> /	233
Soğuk Et <i>Saadat Hasan Manto</i> /	239
Karah-çi <i>Zabide Hina</i> /	247

HİNDİSTAN TRAJEDİSİ

Hindistan yarımadası, Arilerden Yunanlara, Araplardan Türklere kadar her ulustan ve her yönden göçe maruz kalan bir coğrafyadır. Fakat hepsinden büyük ve trajik olanı 1947 yılında Hindistan'ın bölünmesiyle yaşanan iç göç dalgasıdır.

Bölge tarihinin siyasi sürecinde iki önemli dönüm noktası vardır. 1857 yılı, Hint halklarının İngiliz emperyalizmine karşı özgürlük ayaklanması yılıdır. İngilizlerin "isyan" olarak tanımladıkları ayaklanma bastırılınca özellikle Müslüman kesim ağır bir şekilde cezalandırılır; Babür imparatorluğuna son verilir ve ticaret tanımlamasıyla maskelenmiş İngiliz sömürgeciliği meşru bir hal kazanır. Hindistan, Büyük Britanya İmparatorluğunun bir parçası haline gelir. Yeni yönetici gücün, bölgenin kültürel değerlerine ve sosyal yaşamına müdahale eden baskıcı ve ayrıştırıcı bir iktidara dönüşmesi fazla zaman almaz. Bu dönemden başlayarak Müslüman ve Hindular arasında derin düşmanlıklara sebep olacak ayrıştırma politikaları uygulanır. Böylece bölge tarihi, ikinci büyük dönüm noktasıyla karşı karşıya kalır ve 1947 yılında Hindistan bölünür. Doğu ve Batı Pakistan (Bangladeş ve Pakistan) olmak üzere Hindistan'dan iki devlet ayrılır. Bölünmenin

gerekçesi görünürde Hindularla Müslümanların artık daha fazla bir arada yaşayamayacak hale gelmiş olmalarıdır. Müslümanlar kendileri için kurulan ülkelere göç etmek zorunda kalırlar. Yeni kurulan bu iki ülkedeki Hindular da Hindistan'a göç edeceklerdir. Bu süreçte yaklaşık 14 milyon Hindu, Sih ve Müslüman göç etmek durumunda kalır. Bazı kaynaklara göre yurtlarını terk edenlerin yarısına yakın bölümü göç yollarında çeşitli insanlık dışı saldırılara maruz kalır. Bu dönemde Müslümanlarla gayrimüslimler arasında yaşanan şiddetli hizip çatışmaları sırasında yaklaşık iki milyon masum insanın öldürülmesi büyük bir trajedi olarak belleklere kazınmıştır. Göç esnasında Hindistan ve Pakistan yollarında tecavüze uğrayan ve kaçırılan kadınların sayısı 200 bini bulmuştu. Birbirine düşman hale getirilen taraflar, kadınlara yönelik cinsel saldırıları düşman olarak gördükleri toplumu aşağılamanın etkili bir yolu olarak gördüler. Göç döneminde yaşanan trajik olayların acılı hatıraları iyileşmeyen derin psikolojik yaralar olarak iki toplumun belleklerinde hâlâ yaşamaktadır. Bu durum Hindistan ile Pakistan arasındaki gergin ilişkiyi hep taze tutmakta ve iki ülke arasında sorun oluşturan her türlü anlaşmazlığı daha da derinleştirmektedir.

Urdu edebiyatında *Fesadat* olarak anılan hizip çatışmaları, bölgenin siyasal, kültürel ve sosyal yaşamında derin izler bıraktı. Bu dönemi konu alan öykülerin çoğunda, göç yollarındaki yağma ve soygunlar; köylerin, mahallelerin ateşe verilmesi; terk edilmiş evler, bölünmüş aileler, sürek avına dönüşen katliamlar, gruplar halinde kadın iffetinin yağmalanışı, göç edilen ülkede yaşanan hayal kırıklıkları gibi birçok konu işlenir ve çaresizlik içindeki insan selinin yaşadığı trajedi gözler önüne serilir.

Hindistan'ın bölünmesinin ardından her iki tarafın edebiyatçıları ve toplumları, sanki daha önce asırlarca birlikte

yaşamamışlar gibi, aynı tarihi geçmişi, aynı kültürü paylaşmamışlar gibi sınırların çizilmesiyle ayrı birer kimliğe büründü ve birbirlerinin kanına susamış düşmanlara dönüştü. Bazı edebiyatçılar konuyu sebep sonuç ilişkisiyle aktarırken bazıları politikaya malzeme yapıp vatandaşı oldukları ülkenin siyasi çıkarlarına veya mensubu oldukları dini taassuba edebiyatı feda etmekten çekinmedi ve karşı tarafı düşman saflarından oluşan birlik olarak göstermeye ağırlık verdi. Ancak haklı haksız saptamasına girmeden, sadece yaşanan travmayı aktarmayı hedefleyen edebiyatçılar da yok değildi. İlerici Yazarlar grubu, bu konuyu işlerken tarafsız kalmaya aşırı özen gösterdiler. Öyle ki “Bir ellerinde kalem, bir ellerinde terazi” tarafsızlığıyla yazdıkları gerekçesiyle bazı kesimlerce suçlandılar. Ancak İlericiler bu suçlamayı övgü kabul ettiler zira bu trajik konuyu işlerken duygu seline kapılıp bir ulus, din veya resmi ideolojinin militanlığına soyunmadılar; herhangi bir toplumu veya dini inancı, o dönemde yaşanan insanlık dışı olayların sorumlusu olarak gösterme uğraşına girmediler. Zira bu trajediyi belirli bir ideolojinin malzemesi yapmaya yönelik aktarımlar, iki ulus arasındaki gerginliği daha da derinleştirmektedir. Bu yüzden bazı kesimler, göç ve eşzamanlı yaşanan hizip çatışmaları konusuna edebiyatçıların objektif bakamayacağı kaygısına dayanarak bu trajedinin edebiyata malzeme yapılmaması gerektiğini bile savunmaya başladılar.

Bu kitapta yer alan öyküleri seçerken biz de aynı kaygıyı özenle dikkate aldık ve o dönemin gerçekleriyle örtüşen öyküleri seçmeye çalıştık. Tarafsız kalmaya ve yapıcı olmaya özen gösteren Hindistan ve Pakistanlı Müslüman, Hindu ve Sih yazarların öykülerine yer vermeye çalıştık. Her toplumdan yazarın bu trajediye bakış açısının bu kitapta yer bulmasını önemsedik.

Bir insanın ve bir toplumun karşılaşılabileceği en büyük

trajedilerden olan zorunlu göçlerin son bulması ve insan onuruna yakışır yaşanabilir bir dünya oluşmasına katkı sağlaması dileği ile.

Celal Soydan

AMRİTSAR: BAĞIMSIZLIKTAN ÖNCE

Krişen Çandar*

Caliyanvala Bağ'da¹ binlerce kişilik bir topluluk vardı. Bu toplulukta Hindu, Sih, Müslüman hepsi bir aradaydı. Hindular Müslümanlardan, Müslümanlar Sihlerden net bir şekilde ayırt ediliyordu. Görünümleri farklıydı, kişilikleri farklıydı, kültürleri farklıydı, dinleri farklıydı ancak o gün bütün o insanlar tek bir yürek gibi Caliyanvala Bağ'da toplanmışlardı. O yürekte tek bir duygu vardı ve o duygunun keskin ateşi farklı kültür ve toplumlardan olan o insanları yekvücut

¹ İngiliz sömürge hükümetinin Hindistan'da yürürlüğe koyduğu ağır yaptırımlar içeren yasal düzenlemelere karşı 13 Nisan 1919'da Amritsar'daki Caliyanvala Bağ'da, Hindu, Müslüman ve Sihler'in katılımıyla büyük bir protesto mitingi düzenlenir. Miting alanı İngiliz hükümet askerlerince kuşatılır ve topluluğun üzerine öldürme kastıyla ateş açılır. Resmi rakamlara göre 379 kişi öldürülmüş, 1200 kadarı da yaralanmıştır. Amritsar Katliamı olarak kayıtlara geçen bu olayda ölen ve yaralananların sayısı resmi rakamların çok üstündedir.

yapmıştı. Yüreklerde öyle bir bağımsızlık fırtınası kopmuştu ki bu duygu dört bir yanı etkisi altına almıştı. Bu şehrin çarşı pazarının her bir taşı, binalarının her bir tuğlası bu sessiz duygunun yankısına aşınaydı ve dalgalanan bir çırpınıyla sanki her şey her an bağımsızlık, bağımsızlık, bağımsızlık... diye nara atıyordu.

Caliyanvala Bağ'da binlerce kişilik bir kalabalık vardı; hepsi silahsızdı, hepsi bağımsızlık tutkunuydu. Ellerinde ne sopa vardı ne silah, ne bıçak vardı ne tüfek, ne tabanca ne makineli, ne de yerli veya ithal bomba. Ellerinde hiçbir şey olmamasına rağmen gözlerindeki ateş, bir yanardağ lavının alevi gibi her yere yayılıyordu. Sömürge askerlerinin demir silahları vardı; karşılardaki yürekler ise çelik gibiydi ve ruhları, sadece çok yüce fedakârlıklar sonucu elde edilebilen bir samimiyetle doluydu. Pencab² nehirlerinin suları ve Pencab'ın romantizmi, yaşanmış aşkları, tarihi kahramanlıkları bugün yaşlı genç her bireyin titremekte olan yüzünde yansıyor ve o yüzlerde, bir ulus yeniden dirildiğinde oluşan bir gurur vardı. Uykudaki bir ülke uyanmaktaydı. Amritsar'ın bu halini görenler, Guruların diyarı bu kutsal şehri asla unutamazlar.

Caliyanvala Bağ'da binlerce kişilik bir kalabalık vardı ve o binlercenin üstüne mermi yağdı. Üç taraftan yol kapalıydı ve dördüncü tarafta küçük bir kapı vardı. O kapı ölümle yaşam arasındaki yola açılıyordu. Binlerce kişi seve seve şahadet şerbetini içti. Hindular, Müslümanlar ve Sihler birlik olup özgürlük için yürek hazinelerini feda ettiler ve beş nehirli bu topraklara altıncısı eklendi. O nehir, onların birbirine karışmış kanlarının aktığı nehirdi. O nehir, onların coşmuş kanlarıyla dalgalanan ve emperyalist güçleri saman çöpü gibi sürükleyip götüren fırtınalı kan nehriydi. Pencab bütün ülke için kanını

---

² Pencab: Beş nehir.

feda etmişti. Ve bu engin gökyüzü altında farklı kültürlerin, farklı dinlerin ve farklı karakterlerin aynı duygu ile bu şekilde birleştiğini bugüne kadar kimse görmemişti. Bu duygu, şehitlerin kanıyla güçlenmiş ve yeni bir renk kazanmıştı. Parlak, alıcı ve yaratıcı bir parıltıyla ışıltı ışıltı: Özgürlük... Özgürlük... Özgürlük!

2

Siddik, Katra Fetih Han'da yaşıyordu. Amritsar'ın tanınmış bir tüccarının oğlu olan Oom Perkaş da Katra Fetih Han'da yaşıyordu. Siddik Oom Perkaş'ı, o da Siddik'i çocukluğundan beri tanırdı. Arkadaş değildiler çünkü Siddik'in babası ham deri satan yoksul biriydi. Oysa Oom Perkaş'ın babası bankerdi ve çok zengindi. Fakat birbirlerini tanıyorlardı, komşuydular. Ve o gün Caliyanvala Bağ'da ikisi birlikte aynı yerde durmuş liderlerinin görüş ve izlenimlerine yüreklerinde yer açıyorlardı. Ve zaman zaman, sanki çocukluktan beri arkadaşmışlar ve birbirlerinin sırlarını biliyorlarmış gibi birbirlerine bakıp tebessüm ediyorlardı. Yüreklerindeki şey gözlerine yansıyor: Özgürlük... Özgürlük... Özgürlük!

Ve silahlar ateşlendiğinde ilk mermi Oom Perkaş'a isabet etti; omzuna. Yere yığıldı. Siddik ona yardım için eğildiğinde başka bir mermi onun bacağını delip geçti. Sonra ikinci mermi geldi. Sonra üçüncüsü. Sonra, hani şakır şakır yağmur yağar ya, mermiler öyle yağmaya ve kanlar akmaya başladı. Sihlerin kanı Müslüman kanına, Müslüman kanı Hindu kanına karıştı. Bütün kalpleri delip geçen aynı mermi, aynı güç, aynı bakıştı. Siddik, Oom Perkaş'ın üzerine daha da eğildi, bedenini ona kalkan yaptı. Sonra o ve Oom Perkaş, mermi yağmuru altında dizlerinin üstünde sürünerek duvarın dibine

ulaştılar. Duvar bir kişinin aşamayacağı kadar yüksek değildi ancak onu aşarken kolaylıkla bir askerin mermisine hedef olacak kadar da yüksekti.

Siddik kendini duvara yasladı ve sanki dört ayaklıymış gibi dört pençesini de yere dayayıp “Haydi Parkaş’ım, Allah’a sığınıp duvardan atla!” dedi.

Mermiler yağıyordu.

Parkaş, güçlkle Siddik’in sırtına tırmanarak duvarı geçmeye çalıştı.

Vınlayarak bir mermi geldi.

Siddik “Çabuk ol” diye bağırdı aşağıdan.

Fakat Perkaş o anda yere yığıldı. Siddik öylece dört ayak pozisyonunda etrafa baktı sonra birden doğruldu ve duvarın diğer yanına geçmek için fırladı ama diğer tarafa geçerken vınlayarak gelen bir mermi diğer bacağını delip geçti.

Siddik, Perkaş’ın üzerine düştü. Sonra çabucak doğrulup onu kaldırmaya çalıştı.

“Yaran ağır değil ya Perkaş?”

Fakat Perkaş cansız yatıyordu. Parmağındaki elmas yüzük hayattaydı; cebinde iki bini bulan banknotlar hareket halindeydi. Sıcacık kanı toprağı suluyordu. Hayat vardı, hareket vardı, devinim vardı ama kendisi cansızdı. Siddik onu omuzlayıp eve götürdü. İki bacağında da şiddetli bir acı vardı; kan akıyordu. Elmas yüzük çok şey anlattı ona, insanlar çok nasihat ettiler. Kùltürler ayrı, dinler farklı, fikirler birbirini umursamaz halde dediler, hatta yerdiler, aşağıladılar. Ama Siddik kimseyi dinlemedi, akmakta olan kanının ve çıkmakta olan canının feryatlarını bile dinlemedi ve yoluna devam etti. Memleketi Katra Fetih Han’a gidiyordu ama tamamen yeni bir yolda yürüyordu. O gün bir kâfiri omuzlamış taşıyor olmasına rağmen, melekler yoldaşydı. O gün ruhu o kadar zengin-di ki Katra Fetih Han’a ulaştığında her şeyi bir bir sayıp teslim

etti. İşte elmas yüzük, işte iki bin rupi banknot ve işte şehidin naaşı. Bunu söyledikten sonra Siddik de oracığa yığılıp kaldı. Ve o şehrin halkı sanki Siddik ile Perkaş öz kardeşlermiş gibi ikisinin cenazesini birlikte kaldırdı.

3

Henüz sokağa çıkma yasağı başlamamıştı. Ram Das Sokağı sakinlerinden iki Müslüman, bir Sih ve bir Hindu kadın sebze almaya pazara çıktılar. Kutsal gurdvaranın önünden geçerken her biri o kutsal Sih mabedini saygıyla selamladılar ve sonra dönüp sebze satın almaya koyuldular. Çabucak evlerine dönmeliydiler zira sokağa çıkma yasağı başlamak üzereydi ve havada şehit kanlarının sesleri yankılanıyordu. Yine de bir yandan laf lafı kovaladı, bir yandan alışveriş derken gecikteler. Pazardan evlerine dönmeye koyulduklarında sokağa çıkma yasağının başlamasına birkaç dakika kalmıştı.

Begüm, bu sokaktan gidelim, vaktinde evlerimize ulaşırız, dedi.

Paru, ama beyazlar³ orada nöbet tutuyorlar, dedi.

Şamkour, beyazlara hiç güven olmaz, dedi.

Zeynep, kadınlara bir şey demezler, yüzümüzü örter geçer gideriz. Çabuk olalım, dedi.

Dört kadın sokağa daldılar. Askerler onları durdurup, bu bayrağı selamlayın, İngiliz bayrağıdır, dediler.

Kadınlar korku içinde ve titreyerek bayrağı selamladılar.

Şimdi buradan şuraya kadar, diyerek mesafeyi gösteren askerler, dizlerinizin üstünde yürüyerek hemen burayı terk edin, dediler.

---

³ İngiliz askeri.